

Mutatvány a „**Morfológiailag elemzett nyelvtörténeti korpusz a magánéleti nyelvhasználat köréből**” című OTKA-projektum (81189 sz.) első évének elkészült anyagából

A tervezett munkát arra vállalkozik, hogy gazdag szociolingvisztikai szempontrendszer figyelembe vevő, terjedelmes korpuszt felölelő adatbázist építsen ki a magánéleti nyelvhasználathoz közel álló szövegtípusok köréből. A morfológiailag annotált adatbázis lehetővé teszi, hogy egyszerűen és hatékonyan jussanak nagy számú hiteles adathoz a hazai és külföldi nyelvészek, akik a (magyar) nyelvtörténet különböző területeit kutatják (például a történeti morfológiát, a történeti szociolingvisztikát, sociopragmatikát, a szókészlet és a jelentések változásait). Az időkor a 15. század vége és a 18. század utolsó harmada közötti mintegy három évszázad (azaz az ómagyar kortól a felvilágosodás kezdetéig tartó időszak); a korpusz anyagát magánlevelezések és bírósági jegyzőkönyvek adják. A munka úttörő jelentősége abban áll, hogy egyszerre nyelvtörténeti és szociolingvisztikai indíttatású, s mint ilyen elsőként célozza meg egy olyan nyelvtörténeti korpusz létrehozását, amely a beszélt nyelvhez közel álló régi szövegekből meríti anyagát.

A munkát első évének anyagából boszorkánypereket és Nádasdy-leveleket közlünk. A szemelvények felépítése a következő:

- első sor: az eredeti szöveg;
- második sor: az úgynevezett normalizált szövegváltozat (amely az eredeti szöveget alkalmassá teszi arra, hogy az elektronikus morfológiai elemző kezelni tudja);
- harmadik sor: a morfológiai elemzés eredménye. (Az itt használt rövidítések jegyzékét l. lentebb.)

A mutatvány itt található: <http://www.morphologic.hu/urali/perlev/perlevcorpus1f.html>

A projektum munkatársai:

- Novák Attila számítógépes nyelvész;
- az MTA Nyelvtudományi Intézete Finnugor és nyelvtörténeti osztályának minden munkatársa;
- továbbá: Horváth László lexikográfus, Dér Csilla Ilona grammatikalizációkutató;
- valamint: Horváth Laura doktorandusz, Varga Mónika MA-hallgató.

Dömötör Adrienne
projektvezető

A rövidítésjegyzék

Szófajcímkek

Adj	melléknév
Adj Ord	sorszámnév
Adj Pro	melléknévi névmás
Adv	határozószó
Adv Pro	határozószói névmás
C	kötőszó

Det	determináns
Det Pro	névmási determináns
Int/Utt	indulatszó/mondatszó
N	főnév
N Pro	névszói csoport kategóriájú névmás
PP	névvutó
Q	kvantor/számnév
V	ige
VPfx	igekötő

Igei inflexió

Cond	feltételes mód
Def	definit (határozott tárgyas) alak
Def?	kérdéses definitiségű alak (láta~látá, láttam)
Fut	jövő idő (-And)
Inf	infinitivus
lpf	elbeszélő múlt
Mod	modális (-hAt)
Obj2	második személyű tárgy (-IAk)
P1	többes szám első személy
P2	többes szám második személy
P3	többes szám harmadik személy
Past	múlt idő
S1	egyes szám első személy
S2	egyes szám második személy
S3	egyes szám harmadik személy
Subj	kötőmód/felszólító mód
PartAdv	határozói igenév (-vA)
PerfAdv	befejezett határozói igenév (-vÁn)

Névszói inflexió

Abl	ablativus (-tŐl)
Acc	accusativus (-Vt)
Ade	adessivus (-nÁl)
All	allativus (-tŐl)
Apos	anaforikus birtokjel (-é)
Cau	causalis (-ért)

Cmp	középfok (felsőfokban is része az annotációnak, a -bb végződés jele)
Dat	dativus (-nAk), birtokos szerkezetekben is
Del	delativus (-rÓl)
Ela	elativus (-bÓl)
Ess	essivus (-Ul)
Essmod	essivus modalis (-An, -Ul stb.)
Essnum	essivus modalis (-An) számneveknél
Fac	transzlativus/faktivus (-vÁ)
Fam	familiáris többes szám (-ék)
For	formalis (-ként)
Ill	illativus (-bA)
Ine	inessivus (-bAn)
Ins	instrumentalis (-vAl)
ForA	formalis (-képp(en))
P1-3	többes szám 1-3. személy (személyes névmások és ragozott/névutós alakjaik száma/személye)
Pl	többes szám (többes számú birtok is)
Pl?	kérdéses többes számú birtok (i-s birtokos alakok)
PxP1-3	többes szám 1-3. személyű birtokos
PxS1-3	egyes szám 1-3. személyű birtokos
QPtl	kérdőpartikula (-e)
S1-3	egyes szám 1-3. személy (személyes névmások és ragozott/névutós alakjaik száma/személye)
Soc	sociativus (-stUl)
Sub	sublativus (-rA)
Sup	superessivus (-On)
Supl	felsőfok (a leg- jele)
Tem	temporalis (-kor(on))
Ter	terminativus (-ig(lAn))